

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

Drama țărânimii din județele nord-vestului României, cedate Ungariei prin Dictatul de la Viena

Dr. Augustin ȚĂRĂU

Înainte de declanșarea valului de pretenții teritoriale invocate de către țările vecine în 1940, populația României se cifra la 18.057.028 de suflete, pentru ca la finele anului 1940 să înregistreze 11.895.711, cumulând o pierdere de 6.161.317 de cetățeni. În teritoriul cedat Uniunii Sovietice au rămas 3.409.669 de suflete, în cel revendicat de Ungaria 2.388.774, iar în Cadrilaterul cedat Bulgariei 362.874. Din punct de vedere al procentajului reprezentat de populația românească intrată sub stăpânire străină, în U.R.S.S. rămăseseră 1.787.364 de români, în Ungaria 1.173.479, din care 1.035.187 erau țărani, iar în Bulgaria 69.085 de români¹.

Teritoriile județelor Satu Mare, Maramureș și Sălaj au fost alipite complet Ungariei, iar județul Bihor și-a pierdut partea sa de nord. Dimensiunile raptului teritorial au fost surprinse cu aproximație într-un prim bilanț realizat de Prefectura județului Bihor-Beiuș imediat după strămutarea indituței de la Oradea, dar cele mai exacte date se regăsesc în statistica întocmită la 18 februarie 1941 de către profesorul Constantin Martinovici de la catedra de Economie Rurală a Facultății de Agronomie Cluj-Timișoara².

Astfel, plasa Aleșd a pierdut 39 de localități, plasa Centrală 33, Marghita 44, Salonta 10, Săcueni 11, Sălard 29, Tileagd 17, la care se adăugau orașele Salonta și Oradea. În total, intraseră în componențe Ungariei 185 de localități în care trăiau 322.331 locuitori³. Semnalul ocupării teritoriul Transilvaniei de Nord a fost dat în seara zilei de 4 septembrie, prin ordinul de zi transmis de Horthy Miklós trupelor maghiare. Armatele I și II ungare au ocupat spațiul în cauză, în nouă etape, în intervalul 5-13 septembrie, iar administrația militară s-a instalat aici în data de 12 septembrie 1940, așa după cum era prevăzut în Ordinului Consiliului de Miniștri 6440/1940, „privitor la extinderea asupra teritoriilor răsăritene și ardeleno realipite Sfintei Coroane Ungare”. La 16 noiembrie a fost organizat Corpul IX Armată Ungar cu comandamentul la Cluj, pe lângă care mai exista și Comandamentul Apărării Graniței, la Târgu Mureș, în Secuime⁴.

În zonele vestice, autoritățile române au avut la dispoziție doar câteva zile pentru a se retrage, în intervalul 1-4 septembrie 1940. Armata a II-a, cu un efectiv de 102.000 militari a operat în zona Oradea-Cluj, iar Armata a I-a, cu 208.000 militari, a operat la Nord-Est de prima. Avansarea ungarilor în Transilvania a fost preconizată să se desfășoare pe parcursul a nouă zile, începând cu data de 5 septembrie, ora 7, când prima unitate ungară a trecut frontiera pe la Sighetu Marmației. Marșul trebuia să fie încheiat la 13 septembrie, după miezul nopții. În Transilvania interioară, datorită nesincronizărilor ivite, ungarilor au înregistrat unele întârzieri în atingerea obiectivelor propuse, încât comandamentul maghiar s-a văzut nevoit să trimită înainte, de pe linia Cluj-Dej-Năsăud, spre Sfântu Gheorghe, Corpul Rapid Ungar (*Gyorshadtest*), pentru a securiza frontiera răsăriteană. Grosul unităților n-a ajuns la destinație decât pe 18 septembrie.

Cele nouă etape de înaintare, cuprindeau fiecare câte un spațiu de aproximativ 40-80 kilometri, urmând traseul unor segmente de cerc, concentrice, dinspre frontiera nordică spre cea sudică⁵.

¹ Institutul Central de Statistică, *Modificările produse în populația României prin ocuparea teritoriilor de către U.R.S.S., Ungaria și Bulgaria*, București, 1942.

² După cedarea Ardealului de Nord-Est, Facultatea de Agronomie din Cluj s-a mutat la Timișoara, la fel după cum Universitatea s-a mutat la Sibiu – n.n., A.Ț.

³ A.N.-S.J. Bihor, fond *Prefectura jud. Bihor-Actele Subprefecturii*, dos. 3959/1941, f. 1-4.

⁴ Dan-Simion Grecu, *Românii în companiile de muncă ungare din Ardealul ocupat (1940-1944)*, și Dan-Simion Grecu, *Detășamente de muncă obligatorie pentru germani, în județul Hunedoara.1945-1948*, în „Buletinul ABB” (București), no. 2 (45), aprilie 2003, p. 8-15.

⁵ Etapele s-au derulat după cum urmează:

Etapa I	5.09.1940	Carei, Satu Mare, Sighetu Marmației, Ocna Șugatag
Etapele II-III	6-7.09.1940	Oradea, Salonta, Șimleu Silvaniei, Baia Mare, Năsăud, Marghita, Borșa
Etapa IV	8.09.1940	Zalău, Dej, Beclean, Bistrița

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9(49/septembrie 2024)

*

Revenind la momentul pronunțării Dictatului, în ce ne privește, Prefectura județului Bihor a fost contactată de către Ministerul de Interne în noaptea dinspre 30 spre 31 august, la ora 1 și 15 minute, printr-o telegramă ce conținea o serie de recomandări legate de atitudinea care urma să fie adoptată, atât de către autorități, cât și de către populație față de administrația maghiară ce urma să se instaleze în scurtă vreme în teritoriul cedat. Tonul patetic, dar în același timp imperativ, al documentului trădează starea de disperată neputință în care se zbătea regimul carlist, confruntat nu numai cu realitatea amputărilor teritoriale deja operate, ci și cu perspectiva unor noi rapturi viitoare. „Se impune tuturor o cuminenție desăvârșită – recomanda ministerul – pentru ca nu cumva, prin dezordine să ajungem la situații mai grave, care ar putea pune în pericol existența noastră ca stat independent”⁶. Indicația s-a dovedit a nu fi tocmai întâmplătoare, deoarece, așa după cum relatează corespondentul de presă la Budapesta al ziarului american „The New York Times”, cercurile politice din capitala ungară mizau pe o eventuală rezistență din partea autorităților și populației românești din teritoriile cedate, situație care ar fi oferit armatei maghiare pretextul invadării întregii României⁷.

Guvernării au luat în calcul și posibilă declanșare a procesului de epurare etnică sub auspiciile administrației maghiare, bănuială care s-a și materializat ulterior, așa încât prefectul era îndemnat să depună toate eforturile pentru a convinge „populația românească din teritoriile pierdute să fie liniștită, să rămână pe loc în mod ostentativ, chiar în mod dârz și strâns uniți poporul cu pătura intelectuală” – să ceară concursul elitei românești „pătura intelectuală de toate gradele” – care trebuia lămurită – „să nu părăsească poporul, să rămână în mijlocul său, servind de călăuză ca și în trecut, îndemnându-l la unire și la muncă dârză”⁸.

În telegrama expeditată în a doua zi erau exceptați funcționarii din aparatul de stat, care aveau permisiunea să-și evacueze familiile și bunurile strict necesare⁹. Revenind la textul celei dintâi, mai departe se făcea apel și la înțelegere din partea reprezentanților minorității maghiare ardelenice. Aceștia erau rugați „să impună conașionalilor lor abținerea de la orice provocare pentru a se evita generalizarea dezordinilor”, invitație căreia, din păcate, nu i s-a dat curs, etapele ocupării Ardealului de Nord fiind caracterizate tocmai prin acțiuni de intimidare și teroare la adresa românilor. Același corespondent american de presă atenționa în paginile ziarului din 10 septembrie că tot mai mulți civili și militari unguri îndemneau armata lor să înainteze „spre București”¹⁰. Budapesta spera, pe fondul haosului ce domnea în capitala României ca urmare a abdicării regelui Carol II, urmată de mașinațiunile politice pentru acapararea puterii, într-o reevaluare a problemei transilvane în direcția satisfacerii unor următoare solicitări teritoriale. Conștient de dimensiunea acestui pericol, generalul Antonescu, în urma analizei tuturor componentelor sumbrului tablou al toamnei anului 1940, avea să constate că armata română, „neînarmată și complet demoralizată”, se afla în incapacitatea de a apăra ființa statului nostru. „Dacă frontierele române sunt atacate acum, – spunea generalul – ar putea fi una din cele mai mari catastrofe din istorie”¹¹.

Etapa V	9.09.1940	Huedin, Gherla, Reghin
Etapa VI	10.09.1940	Târgu Mureș, Praid, Gheorghieni
Etapa VII	11.09.1940	Cluj, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Miercurea Ciuc
Etapa VIII	12.09.1940	Baraolt, Scaunul Ciuc
Etapa IX	13.09.1940	Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc

Dan-Simion Grecu, *Ardealul de Nord în timpul administrației ungare (septembrie 1940-octombrie 1944)*, și Dan-Simion Grecu, *loc. cit.*, p. 8-15.

⁶ A.N.-S.J. Bihor, fond *Prefectura Județului Bihor-Beiuș*, dos. 2/17861/1940, f. 88-89.

⁷ *The New York Times*, din 1 septembrie 1940. Apud: Vasile Pușcaș, *Transilvania și aranjamentele europene*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1995, p. XVIII.

⁸ A.N.-S.J. Bihor, fond *Prefectura Județului Bihor-Beiuș*, dos. 2/17861/1940, f. 88-89.

⁹ *Ibidem*, dos. 2/17862/1940, f. 91-96.

¹⁰ *The New York Times*, din 10 septembrie 1940. Apud: Vasile Pușcaș, *op. cit.*, p. XXI.

¹¹ *Idem*, din 21 septembrie 1940. Apud: Vasile Pușcaș, *op. cit.*, p. XXVI.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

După cum aminteam, la 1 septembrie, ministrul de Interne, generalul David Popescu, a revenit cu o nouă telegramă, adresată tuturor prefecturilor județelor care făcuseră obiectul „Arbitrajului de la Viena”, în care erau punctate principiile conform cărora trebuia gestionată evacuarea, precum și inventarul principalelor bunuri care urmau să fie transportate peste noua frontieră. Cu această ocazie au fost stabilite și reședințele provizorii ale prefecturilor strămutate din teritoriul cedat. Administrația Ținutului Someș se muta la Turda, Prefectura județului Bihor, de la Oradea la Beiuș și Caransebeș, Prefectura județului Satu Mare la Lugoj, Prefectura județului Sălaj, de la Zalău la Deva, Prefectura județului Cluj la Turda, Sibiu și Râmnicu Vâlcea, Prefectura județului Mureș, de la Târgu Mureș la Blaj, iar prefecturile scaunelor secuiești, Odorheiul la Sighișoara, Sfântu Gheorghe la Brașov și Miercurea Ciuc la Ploiești. În finalul documentului, prefectii erau din nou îndemnați să solicite „poporului să rămână la locul lui, pentru a se afirma și mai departe entitatea românească”¹². În ce privește județul Bihor, în aceeași zi, secretarul de stat, Modolea, a transmis și ordinea de evacuare a administrației plaselor. Pe 2 septembrie trebuia îmbarcate bunurile preturilor plaselor Marghita și Săcueni, cărora le erau puse la dispoziție 24 și respectiv 26 de vagoane de marfă. Bunurile prefecturii și cele ale Preturii plasei Centrale urmau să fie evacuate în intervalul 2-5 septembrie, în acest scop fiind destinate 200 de vagoane¹³. Până pe data de 14 septembrie Prefectura reușise să întocmească un tablou, mai mult decât grăitor pe marginea dimensiunilor dramei, teritoriale și umane, suferite de județul Bihor ca urmare a aplicării samavolnicului Dictat. Urmând hotarele unor comune rămase României, devenite acum localități de graniță, noua frontieră descria un arc de cerc pe direcția Sud-Vest, de-a lungul șoselei Arad-Oradea, înspre Nord-Est, urmând cursul Crișului Repede, pe axa localităților Ant – Regina Maria – Ciumeghiu – Tulca – Homorog – Ianoșda – Miersig – Șauaieu – Hidișelu de Jos – Hidișelu de Sus – Felcheriu – Sântelec – Sărând – Chijic – Borșea – Tilecuș – Hotar – Subpiatră – Călățea și Damiș, spre Cluj¹⁴.

Așa după cum aminteam, un prim bilanț indica căderea completă în mâinile ungarilor a plaselor: Marghita cu 44 comune, Săcueni cu 11 comune și Sălard cu 29 comune. Din plasa Salonta au mai rămas în România notariatele: Ant, Arpășel, Boiu, Ciumeghiu, Ghiorac, Homorog, Tămașda cu comuna Regina Maria și Tulca. Din plasa Centrală a rămas la noi numai notariatul Mierlău, cu comunele: Hidișelu de Jos, Hidișelu de Sus, Șumugiu, precum și comunele Șauaieu, Sântelec și Felcheriu, dar al căror sediu notarial căzuse în Ungaria. Din plasa Aleșd ne-au mai rămas, fără sedii notariale, comunele Damiș, Călățea și Dobricionești, iar din plasa Tileagd, circumscripția notarială Șerghiș, cu comunele: Șerghiș, Surduc, Fâșca și Vârciorog. Tot din această plasă ne-au rămas, dar cu sediile notariale în Ungaria, comunele: Hotar, Subpiatră, Tilecuș, Sărând, Chijic, Borșea, Copăcel. Cifra finală se ridica la 82 circumscripții notariale cu 182 comune rurale pierdute în favoarea Ungariei, respectiv 61 circumscripții notariale cu 238 comune rurale și comuna urbană Beiuș rămase României. Teritoriul Bihorului românesc avea o suprafață de 4.390 kilometri pătrați, cu o populație de 220.259 locuitori, cifră preluată din lucrările recensământului desfășurat în anul 1930¹⁵.

¹² A.N.-S.J. Bihor, fond *Prefectura Județului Bihor-Beiuș*, dos. 2/17862/1940, f. 91-96.

¹³ Idem, dos. 2/17863/1940, f. 102.

¹⁴ Idem, dos. 2/18523/1940, f. 283, 286, 294-296.

¹⁵ După cum urmează:

1	Plasa Aleșd	cu 3 comune	2569 locuitori
2	Plasa Beiuș	cu 62 comune	51086 locuitori
3	Plasa Beliu	cu 30 comune	20178 locuitori
4	Plasa Ceica	cu 47 comune	34494 locuitori
5	Plasa Centrală	cu 6 comune	5245 locuitori
6	Plasa Salonta	cu 9 comune	18944 locuitori
7	Plasa Tileagd	cu 11 comune	11639 locuitori
8	Plasa Tinca	cu 26 comune	39074 locuitori

După instalarea lor în Ardeal, autoritățile maghiare au trecut la aplicarea unui program de măsuri de natură economică și socială, îndreptate împotriva populației românești și evreiești, având ca finalitate modificarea valorilor balanței etnice. O parte a populației a fost expulzată și deportată iar o altă parte s-a refugiat în România. Numai în județul Bihor cifra acestora se ridică la peste 30.000 de români¹⁶. Dintre cei rămași, mulți au fost încorporați în armata maghiară ori au fost concentrați în detașamentele de muncă din Ungaria. În legătură cu acest proces, la mijlocul anului 1946, Prefectura județului Satu Mare reclama dispariția unui număr de 29.000 de bărbați sătmăreni înrolați în astfel de unități. În raport se menționează că „au fost concentrați în companiile de lucru obștească, duse la diferite fabrici sau întreprinderi maghiare și chiar și în Germania, contând ca militari, și cari nici până în ziua de azi nu s-au înapoiat. Ținem să remarcăm că numai de pe teritoriul unui județ (Satu Mare), numai în primăvara anului 1944 au fost ridicați un număr de 27.000 bărbați români, în vârstă de 18-60 ani, duși la unitățile de muncă obștească și majoritatea acestora nici până în ziua de azi nu s-au înapoiat”¹⁷.

Pe plan economic, guvernul maghiar a promovat o serie de acțiuni ce urmăreau îngrădirea activității întreprinzătorilor români și evrei prin retragerea brevetelor de industrie și comerț într-o proporție de 99%, prin simpla mențiune „s-a constatat că este valah sau jidov”¹⁸, conjugate cu operațiunile de desființare a efectelor reformei agrare din anul 1921, pusă în aplicare de autoritățile românești în perioada interbelică¹⁹. De pildă, printre moșierii maghiari reveniți în nord-vestului cedat Ungariei, care și-au recăpătat pământurile, s-au numărat Kiss Miklós și Rimai Ilóna cu 470 de iugăre în comuna Adoni, Pataki Zoltán și Búzy Erzsébet cu 600 iugăre în Curtuișeni, Csika Sándor și Rimai Irén cu 500 iugăre, Zumpfe Ervin și Hrolovszky Ida cu alte 500 iugăre, ambele moșii în Șimian, Bokór István și Kurtyán Mária cu 485 iugăre, Lovass Károly și Rimai Erzsébet cu 1.600 iugăre, ambele moșii în Valea lui Mihai, Schuszter Andor și Jakab Mária cu 210 iugăre în comuna Vășad, în județul Sălaj, iar în Bihor, Jancsó József și Uri Eszter cu 207 iugăre, Mészáros József și Szász Katalin cu 400 iugăre, ambele moșii în Ciocaia, Wagner Lajos și Dormány Rákhel cu 700 iugăre în Cubulcut, Domján László și Megyeri Juliána cu 206 iugăre, Kiss János și Kádár Zsuzsána cu 900 iugăre, Vigh Imre și Péntzes Sára cu 700 iugăre, toate trei moșiile în Salonta, Karmazsin Ferenc și Barna Piroska, împreună cu Szász Iván și Nagy Iolánka, cu 5.000 iugăre în Săcueni²⁰, Bartsch József și Würst Ilona cu 420 iugăre, Zumpfe Ervin și Hrolovszky Ida cu 650 iugăre, ambele moșii în Sălard, Tunyoghy Emil și Matics Ilóna cu 206 iugăre în Spinuș, Mahler Tibor și Virtmann Anka cu 1.200 iugăre și Szlávi József și Hortoványi Blánka cu 330 iugăre, ambele moșii în comuna Șiștere. Toate aceste exploatații cumulau 15.284 de iugăre de pământ²¹.

Țărănimea românească a participat apoi din plin la susținerea efortului militar angajat de Ungaria pe Frontul de Răsărit. Efectivul de cabaline, cifrat în 1942 la 1.113.205 exemplare s-a diminuat până la 747.517 către sfârșitul anului 1944, șeptelul de cornute mari a scăzut în același interval de timp de la 3.087.407 la 2.568.131, cel de ovine a scăzut de la 8.093.196 la 5.628.036, cel de caprine a scăzut de la 208.563 la 185.771, iar efectivul de porcine s-a redus de la 2.000.784 la 1.019.954²².

9	Plasa Vașcău	cu 44 comune	32042 locuitori
10	Comuna urbană Beiuș		4988 locuitori
	Total		220259 locuitori

Ibidem.

¹⁶ Idem, dosarele 16-24/1942.

¹⁷ Idem, fond *Inspectoratul General Administrativ. Circa VIII Oradea*, dos. 1210/1946, f. 9.

¹⁸ *Crișana* (Oradea), nr. 72/3 aprilie 1946, p. 1

¹⁹ A.N.-S.J. Bihor, fond *Inspectoratul Agricol al județului Bihor-Maghiar*, dos. 54/1941, *passim*

²⁰ Conform adnotării olografe de pe manșeta documentului, cei doi coproprietari au cumpărat terenul de la contele Stubenberg – n.n., A.Ț.

²¹ A.N.-S.J. Bihor, fond *Inspectoratul Agricol al județului Bihor-Maghiar*, dos. 117/1942, Secțiunile: 2, 5, 11 și 16.

²² Pentru realizarea unui tablou statistic capabil să permită o analiză comparativă a datelor înserate, criteriul ales a surprins situația țării în granițele ei din luna octombrie 1940, adică 48 de județe, cuprinse în provinciile: Oltenia, Moldova, Dobrogea (Tulcea și Constanța), Bucovina de Sud (Câmpulung, Suceava, Rădăuți) și Transilvania cu județele: Alba, Brașov, Făgăraș, Târnava-Mare, Târnava-Mică, Sibiu, Hunedoara, Turda-Cluj, Bihor, Arad, Timiș-Torontal, Caraș și Severin. *Statistica agricolă a României*, vol. V, *Inventarul agricol în anul 1945*, Editura Institutului Central de Statistică București, București, 1947, p. 11 și *Statistica agricolă a României*, vol. V, Editura Institutului Central de Statistică București, București, 1947, p. 10.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

*

În legătură cu atitudinea minoritarilor rămași pe teritoriul românesc în urma raptului din august 1940, interesantă a fost cea manifestată de etnicii evrei. O parte a acestora au preferat să treacă în teritoriul cedat Ungariei, imediat după pronunțarea Dictatului. În conformitate cu textul semnat la Viena, Direcțiunea Administrației de Stat din cadrul Ministerului de Interne a cerut încă de pe data de 30 august 1940 să treacă la identificarea proprietăților persoanelor fizice și juridice stabilite în teritoriile evacuate, în vederea aplicării sechestrului asupra acestora, într-o primă etapă, urmând ca soarta lor să fie stabilită în viitor printr-o lege specială.

Pe 28 septembrie, Pretura plasei Beliu a aplicat sechestrul asupra casei parohiale și asupra școlii romano-catolice din comuna Beliu, reședința plasei, precum și asupra casei comunității evreiești, deoarece proprietarii acestor imobile optaseră pentru plecarea în teritoriul Bihorului de Nord, cedat Ungariei. Alte două sechestre au fost aplicate în localitățile Botfeiu și Comănești asupra terenurilor foste în proprietatea unor cetățeni de etnie evreiască, care, tot așa, preferaseră să trăiască sub administrația maghiară. Notariatul Mierlău din plasa Ceica a informat Prefectura pe 5 noiembrie că urmează să pună sub sechestrul circa 5.000 iugăre de pădure, fostă în proprietatea Ordinului Premonstratens subordonat Episcopiei Romano-Catolice din Oradea, rămasă pe teritoriul românesc în urma trasării noilor frontiere. Pretura plasei Beiuș a aplicat, la 15 noiembrie, sechestre pe 11 imobile din comuna Remetea și 9 din Uileacu de Beiuș, a căror proprietari, etnici maghiari, trecuseră frontiera în Ungaria²³.

La 29 martie 1941 au fost emise instrucțiunile referitoare la aplicarea Legii de administrare și lichidare a bunurilor intrate în patrimoniul statului de la germanii repatriați, evreii expropriați și bulgarii evacuați. Date fiind condițiile grele din țară, o parte a acestora reveneau statului pentru crearea unui fond de rezervă, însă numai temporar, principiul general consfințit de actul normativ în cauză indicând satisfacerea cu precădere a nevoilor familiilor refugiaților și expulzaților, ori arendarea proprietăților ce prisoseau. Excepție făceau numai exploatațile agricole moderne și intensive, care rămâneau în proprietatea statului ca stații pilot pentru a stimula metodele agrotehnice²⁴. În Bihorul de

²³ A.N.-S.J. Bihor, fond Prefectura Județului Bihor-Actele subprefectului, dos. 2/17971/1940, f. 110, 117, 119, 120.

²⁴ Acestea au fost:

Proprietatea	Localitatea	Proprietatea	Localitatea	Proprietatea	Localitatea
Kemeny	Ciumeghiu	Loffler Adalbert	Stracoș	Altman Aron	Săldăbagiu Mic
Gyemánt	Tulca	Weinstein	Beiuș	Weisz Mihai	Luncasprie
Weisz	Tămașda	Berger Bernard	Forău	Israil Melchior	Vălani
Schwimer	Beiuș	Grünstein Samuil	Șoimi	Krausz Iacob	Spinuș
Schwimer	Răbăganii	Gros Ignatie	Meziad	Solomon Mihai	Josani
Schöntzweig	Remetea	Weisz Iuliana	Remetea	Wandler Lippe	Cojdeni
Schwartz Maurițiu	Albești	Herț Francisc	Căbești	Berger Maurițiu	Urviș de Beiuș
Lichtman Ignat	Albești	Wolff Leopold	Sitani	Adler Adalbert	Gurbediu
Kauffman Veronica	Tămașda	Mayer Alexandru	Topa de Sus	Grünstein Mauriciu	Șoimi

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

Sud existau 43 de proprietăți evreiești expropriate. Unele dintre ele aparținuseră evreilor care optaseră pentru rămânerea în Ungaria, altele au trecut în patrimoniul statului sub guvernarea legionară.

Începând cu 16 noiembrie 1941, proprietățile evreiești nu au mai făcut obiectul legii mai sus amintite. Guvernul Antonescu a răspuns pozitiv cerințelor formulate de cercurile politice internaționale și le-a scos de sub regimul de expropriere. În comunicatul transmis prefecturilor se menționează că „în legătură cu aplicațiunea legilor care au limitat drepturile civile și publice ale evreilor, sau au instituit măsuri de expropriere a unor bunuri aparținând acestora, față de evreii cetățeni străini, se cere să se anuleze orice măsuri ar fi fost luate față de evreii străini, măsuri care ar privi bunurile sau libertatea lor de stabilire și exercitare a profesiunilor și care ar deriva din legile aplicabile evreilor ca atare – continuând cu indicația – avem onoarea a vă ruga să binevoiți a lua cuvenitele măsuri de executare”²⁵.

Leipnic Ludovic	Săucani	Nach Alexandru	Hidișel	Grünstein Serena	Șoimi
Ferenț Carol	Bucuroaia	Weisz Carol	Holod	Adler Sigismund	Căuașd
Neuman Eduard	Lăzăreni	Glück Melchior	Vintere	Friedman Solomon	Beiuș
Waldner Maurițiu	Chișcău	Reisner Rozalia	Hinchiriș	Lövi Adalbert	Șoimi
Fleischer Maurițiu	Petreasa	Fodor Anton	Tăut	Grünstein Iosif	Sânicolau de Beiuș
		La Roche Darvaș	Lunca		

Idem, fond Prefectura județului Bihor-Beiuș, dos. 20/7076/1941, f. 23-33, 36.

²⁵ Idem, dos. 20/21043/1941, f. 143.